

STRATEGI FOR BIODIVERSITET

Rig natur
VEJEN KOMMUNE

Vejen KOMMUNE

Vejen Kommune
Teknik & Miljø
Rådhuspassagen 3
6600 Vejen

E-mail: teknik@vejen.dk
Telefon: 7996 5000

Udgivet: November 2014

INDHOLD

1. Formål	3
2. Baggrund	3
3. Indhold	4
4. Forankring og samarbejdspartnere	5
5. Sammenhæng med anden planlægning	6
6. Handlinger og økonomi	7
7. Ordliste	7

1. FORMÅL

Strategiens formål er at sætte større fokus på biodiversitet i Vejen Kommune. Målet er at øge borgernes viden om biodiversitet, herunder nødvendigheden af den, og om hvordan man kan standse tabet af den.

Strategien skal være med til at skabe et godt samarbejde mellem kommunen, naturvejleder, skoler, daginstitutioner, grønne organisationer, landbruget, markvildtslav m.fl. så der kan igangsættes flere fælles projekter til gavn for biodiversiteten.

Formidlingen af biodiversitet skal foregå, så den rammer alle aldersgrupper og ansporer borgere til aktivt at deltage i arbejdet med at standse tabet af biodiversitet. Strategien skal med andre ord gøre biodiversitet til en fælles sag.

2. BAGGRUND

På verdensplan udryddes planter og dyr 100–1000 gange hurtigere end naturligt og over en 1/3 af de undersøgte arter er truede. FN har i 1992 og 2002 opstillet mål for at tabet af biodiversitet skal bremses. Den oprindelige målsætning om, at tabet skulle bremses inden 2010 blev ikke nået. Derfor er der opstillet et nyt mål om at standse tabet inden 2020. Det kræver en aktiv indsats for at nå dette mål, både på globalt, nationalt og lokalt niveau. Det er vigtigt at bevare biodiversiteten, da naturens mangfoldighed er en grundlæggende betingelse for menneskehedens egen overlevelse.

En EU-undersøgelse fra 2013 viste, at kun 20 procent af danskerne ved, hvad biodiversitet er, mens det i hele EU er 44 procent. Til sammenligning er det i Tyskland 80 procent. Der ligger således en opgave hos myndighederne i at øge borgernes kendskab til biodiversitet.

Vejen Kommune vil gerne tage et medansvar for at bremse tabet af biodiversitet. Kommunen underskrev i 2008 Countdown 2010-erklæringen om at stoppe eller væsentligt reducere tabet af biodiversitet. Nogle af de konkrete projekter, der udsprang af denne erklæring, er indsatsplanen for bekæmpelse af kæmpe-bjørneklo og flere naturplejeprojekter.

*Stor vandsalamander findes i rene vandhuller.
Foto: NatureEyes / Simon R. Waagner*

En væsentlig del af indholdet i Countdown 2010-erklæringen, er at øge befolkningens opmærksomhed omkring bevarelse af biodiversitet, herunder fremme af foregangsaktiviteter til opfyldelse af målene. Det vil Vejen Kommune gerne gøre en aktiv indsats for at løfte.

*Isfuglen findes ved de større vandløb i kommunen.
Foto: Jan Skriver*

3. INDHOLD

Indsatsen for at øge biodiversiteten skal i det åbne land hovedsageligt ske i de naturområder, som allerede er beskyttede. Det drejer sig om 5.850 ha § 3 områder, fire Natura 2000 områder og ca. 540 km § 3 beskyttede vandløb.

3.1 ARTER

Et centralt punkt i strategien er at vælge en række arter, som er sjældne eller truede og som repræsenterer den natur, der findes i Vejen Kommune. Det drejer sig både om planter, fugle, padder, pattedyr, insekter og fisk. Arterne er valgt ud fra, at de er opført på gul- eller rødlisten; opført på habitat- og fugledirektivernes lister (EU direktiver), er fredede eller på anden måde er udpeget som fokusart på nationalt plan. Ud fra denne liste vælges 20 arter, som vil være fokusarter i både naturplejen og formidlingen. Flere af arterne kan karakteriseres som indikatorarter for bestemte naturtyper. Hvis der bliver skabt gode forhold for f.eks. engblomme, vil det betyde at forholdene også er gode for en lang række andre engplanter.

Det er vigtigt, at kommunen formidler emnet, så det bliver interessant og vedkommende. Ved at fokusere på arter kan begrebet biodiversitet nemmere formidles. Det er mere konkret end at tale om naturtyper og økosystemer.

3.2 FORMIDLINGSTILTAG

For at gøre biodiversitet til en fælles sag i Vejen Kommune, er det vigtigt at emnet er synligt kontinuerligt. Det er vigtigt, at der er en sammenhæng og genkendelighed i de indsatskommunen fortager på området, alene og med forskellige samarbejdspartnere. Dette sikres ved at samle indsatserne under navnet "Rig Natur, Vejen Kommune" og anvende et logo, der er designet til formålet.

Til formidling af strategien benyttes forskelligt materiale som f.eks. en plakat med de 20 arter, folder, hjemmeside, go-cards, naturklummer i ugeavisen, naturfilm m.v.

I samarbejde med andre aktører afholdes f.eks. biodiversitetsarrangementer i kommunens naturperler. Her kan indgå undervisning for skoleklasser, guidede ture, konkurrencer for børnene, workshops m.v. Formålet med arrangementerne kan være flere:

- at få folk ud at opleve naturen
- at folk får idéer til, hvordan man kan øge biodiversiteten i sin egen have

- at måle biodiversiteten i naturområdet i form af antal arter, som bliver registreret ved arrangementet
- at få engageret flere frivillige naturinteresserede, som kan være med til at kortlægge naturværdierne i kommunen.

3.3 KORTLÆGNING AF BIODIVERSITET

Vejen Kommune har allerede i dag en opgave med at kortlægge naturværdier, da det indgår som en del af myndighedsopgaven på naturområdet. Denne kortlægning danner basis for biodiversitetskortlægningen.

Kortlægning af biodiversiteten skal danne grundlag for en fokuseret og målrettet naturforvaltning, så midlerne bliver brugt, hvor de gør mest gavn for biodiversiteten. Der tages udgangspunkt i de 20 udvalgte arter. Samtidig benyttes de data, der bliver indsamlet via den folkelige naturdatabase

LISTE OVER 20 UDVALGTE SJÆLDNE OG TRUEDE ARTER I VEJEN KOMMUNE

PLANTER

Otteradet ulvefod
Engblomme
Tvepibet lobelie
Plettet gøgeurt

INSEKTER

Fjerbenet vandnymfe
Mose-randøje
Sump-græshoppe
Trehornet skarnbasse

PADDER

Løgfrø
Løvfrø
Stor vandsalamander

PATTEDYR

Birkemus
Odder
Trolldflagermus

FUGLE

Trane
Isfugl
Kirkeugle
Agerhøne

FISK

Bæklampret
Laks

på www.fugleognatur.dk. Det er en del af strategien at få inddraget flere frivillige naturinteresserede til at foretage kortlægning af dyr og planter i naturområderne i kommunen.

3.4 NATURPLEJEPROJEKTER

Pleje projekter forsøges igangsæt, hvor der findes sjældne og truede dyre- og plantearter i samarbejde med private lodsejere. Midlerne til projekterne søges i de statslige støtteordninger, EU-Life+ og hos private fonde.

3.5 DRIFT AF EGNE OMRÅDER

Det skal tilstræbes, at driften af de kommunalt ejede arealer foregår så den hjemmehørende flora og fauna tilgodeses bedst muligt. Det betyder bl.a., at skovene bliver drevet naturnært, så stormfældede træer får lov til at ligge til glæde for svampe, insekter og fugle. Det betyder også, at grønne arealer bliver klippet sjældnere, så der bliver mere plads til, at vilde urter kan nå at blomstre, hvorved der bliver mere føde til de vilde bier og andre insekter. Det indtænkes i planlægningen af nye grønne områder, at der plantes/sås hjemmehørende planter, som har en god værdi som foderplanter for insekter og fugle.

Sumpgræshoppen findes i enkelte ådale i Kommunen
Foto: Hans Henrik Larsen

4. FORANKRING OG SAMARBEJDSPARTNERE

Strategien er forankret i Teknik og Miljø, Team Natur og Landskab. Der søges i vid udstrækning samarbejde med såvel interne som eksterne samarbejdspartnere. Interne samarbejdspartnere er f.eks. Team Vej & Park, Vej, Park & Genbrug, Udvikling & Erhverv. Eksterne samarbejdspartnere er Natur- og Kulturvejlederen ved Sønderkov, landbrugets organisationer, Naturstyrelsen, grønne organisationer, markvildtlaug, lokalråd, grundejerforeninger m.fl.

Engblommen er gået meget tilbage og findes nu kun enkelte steder i Kommunen. Foto: Inge Nagstrup

5. SAMMENHÆNG MED ANDEN PLANLÆGNING

Formålet med biodiversitetsstrategien – at øge offentlighedens opmærksomhed og fremme foregangsaktiviteter – hænger sammen med anden planlægning, som allerede er udarbejdet eller er på vej i Vejen Kommune.

Biodiversitetsstrategien vil løfte formidlingen af de indsatser, der sker som følge af nedenstående planer. Strategien er en paraply for alle de aktiviteter, som foregår på natur- og vandområdet, f.eks. skovrejsning, bekæmpelse af invasive arter, håndtering af regnvand i byområder, pleje af vandløb og natur.

5.1 KOMMUNEPLANEN

I Kommuneplanen er der udpegninger, som sætter fokus på natur, økologiske forbindelser, lavbundsområder eller skovrejsning. Formidlingsdelen af biodiversitetsstrategien kan være med til at øge kendskabet til disse udpegninger og deres indhold, og holde fokus på at målrette indsatserne inden for de udpegede områder.

5.2 KLIMASTRATEGI

I Klimastrategien arbejdes der med at forebygge blandt andet CO₂-udledning. Det gøres ved hjælp af flere virkemidler. Både lagring af CO₂ i tørvelaget i en aktiv højmosé og skovrejsning nævnes som mulige virkemidler. Her kan biodiversitetsstrategien formidle, at der er flere gode grunde til for eksempel at rejse skov.

5.3 KLIMATILPASNINGSPLANEN

I Klimatilpasningsplanen arbejdes der med at afhjælpe påvirkninger som følge af et ændret klima, som for eksempel øget vandstand og øgede nedbørsmængder. Der er også her forskellige virkemidler. Det kan være vådområder langs med vandløb, som skal tilbageholde vand, for at undgå oversvømmelser i byområder. Det kan også være regnvand i byområder, der holdes på overfladen og efterfølgende nedsvives, så det ikke belaster kloaksystemerne.

5.4 NATURA 2000-PLANERNE

I Vejen Kommune er der fire Natura 2000-områder: Kongeåen, Sneum-Holsted Å, Nørrebæk ved Tvilho og Vejen Mose. I alle fire områder er Vejen Kommune forpligtet til at arbejde for at forbedre naturens tilstand. Naturtilstanden skal løftes op eller bevares i gunstig bevaringsstatus. Dette gælder både for en lang række arter og for forskellige naturtyper.

5.5 VANDPLANLÆGNING

Vandet i Vejen Kommune er omfattet af de statslige vandplaner og vandområdeplaner. I de forskellige typer af planer arbejdes der med beskyttelse og benyttelse af vand. Det er vandløb, søer, grundvand og overfladevand. De indsatser, der skal ske ifølge de statslige planer, er blandt andet fjernelse af spærringer i vandløb, indsats mod okkerforurening, rensning af spildevand m.m.

5.6 INDSATSPLAN FOR BEKÆMPELSE AF KÆMPEBJØRNEKLO

Arbejdet med at bekæmpe Kæmpebjørneklo blev sat i gang som følge af, at Vejen Kommune tiltrådte Countdown 2010-erklæringen. Kæmpebjørneklo er en trussel mod biodiversiteten, hvorfor den skal bekæmpes.

Plettetgøgeurt er en fredet orkide og tegn på en god naturtilstand.
Foto: Sam Bøgesgaard Sørensen

6. HANDLINGER OG ØKONOMI

De handlinger, der kan iværksættes som følge af biodiversitetsstrategien, er mange forskellige formidlingstiltag. Heraf nogle Vejen Kommune selv står for og nogle der sker i samarbejde med eksterne aktører. Derudover vil der kunne iværksættes naturpleje- eller naturgenopretningsprojekter i fællesskab med lodsejere og andre eksterne samarbejdspartner. Denne type af projekter vil være baseret på frivillighed fra både lodsejere og interesseorganisationer.

Hvis der skal iværksættes større projekter, vil de blive finansieret via eksterne midler.

Løvfrøen er sjælden og findes kun enkelte steder ved Jels.
Foto: Biopix / S. D. Lund

7. ORDLISTE

Biodiversitet

Mangfoldigheden af levende organismer. Både på genetisk-, arts- og økosystemniveau.

Countdown 2010-erklæring

En international erklæring om at standse nedgangen i biodiversitet inden 2010.

Fredede arter

Nogle dyr og planter er omfattet af en særlig fredning. Det gælder f.eks. alle danske orkidéer, padder og krybdyr.

EU-naturbeskyttelsesdirektiver

Lovgivning i EU, som medlemslandene forpligter sig til at overholde.

EU - Fuglebeskyttelsesdirektivet

Blev vedtaget i 1979 og har til formål at beskytte fugle og deres levesteder.

EU - Habitatdirektivet

Blev vedtaget i 1992 og skal beskytte arter og naturtyper, der er i fare for at forsvinde.

Gulliste

En liste over plante- og dyrearter, som er i tilbagegang i Danmark, men dog stadig er så hyppige, at de ikke er optaget på rødlisten. Derudover rummer listen arter, som Danmark i international sammenhæng har et særligt ansvar for.

Gunstig bevaringsstatus

Naturtilstanden skal være stabil eller i bedring samt overholde visse minimumskrav, som sikrer en langsigtet bevarelse.

Indikatorart

Dyr eller plante, der ved sin forekomst fortæller om miljøforholdene.

Kortlægning

Indsamling af oplysninger om hvor dyr og planter findes.

Natura 2000

Netværk af områder i EU med særlig værdifuld natur.

Rødliste

En liste over forsvundne, truede, sårbare og sjældne plante- og dyrearter i Danmark.

§ 3 beskyttede naturområder/vandløb

Enge, moser, heder, moser, overdrev, strandenge, søer og vandløb, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

